

Juni 2025

Kriminalitet knyttet til app-baserte matleveringstjeneste

Hovedpunkter

- Det app-baserte næringslivet gir et handlingsrom for ulike former for kriminalitet, som mva-bedragerier, manglende innbetalinger av skatt- og avgifter, i tillegg til utnytting av sårbare arbeidstakere.
- Mye tyder på at en stor del av kriminaliteten knyttet til bransjen er organisert av tilretteleggere og at de benytter d-nummere til sårbare arbeidstakere til ulike former for økonomisk kriminalitet.
- Det er hovedsakelig to nasjonaliteter som skiller seg ut som er omhandlet med kriminalitet og som opplyser å jobbe som matleveringsbud.
- Mange av matleveringsbudene låner ut brukeren sin og betaler de som jobber på sin utlånte bruker svart. Noen beholder en del av lønnen selv.
- De fleste bilene som er tatt i kontroll er utenlandske og i svært dårlig forfatning. Mange av bilene er omhandlet med flere grove uoppgjorte ATK-saker.

Ny bransje som utnyttes av kriminelle

Budbransjen for hjemlevering av varer og mat fra restauranter har vokst raskt de siste årene. Mange aktører innen hjemlevering har spesialisert seg på en digital infrastruktur gjennom en app, som knytter kunder sammen med bud for å levere mat eller varer. Det digitale aspektet har bidratt til å akselerere utviklingen i bransjen. Leveringen skjer med forskjellige kjøretøy som biler, mopeder, elektriske og vanlige sykler, avhengig av området og aktørene som er involvert.

Budbransjen kjennetegnes av lave krav til formell kompetanse, små oppstartskostnader samt utstrakt bruk av underleverandører gjennom enkeltpersonforetak (ENK). På denne måten unngår hovedleverandør og evt. underleverandører arbeidsgiveravgift. Det kan føre til at leverandørene mister kontroll over hvem som faktisk utfører leveringsoppdragene. Dette skaper et handlingsrom for kriminelle aktører.

App-baserte løsninger gir frihet og fleksibilitet for den som jobber. Samtidig er dette et arbeidsmarked hvor allerede sårbare arbeidstakere kan bli utnyttet.

Økt kontrollvirksomhet har ført til økt avdekking

Politiet har kontrollert mange matleveringsbud de siste månedene. Kontrollene har vist at matleveringsbud i stor grad kjører utenlandske biler i svært dårlig forfatning. Mange av bilene er omhandlet med flere grove uoppgjorte ATK-saker.

Organisert utnyttelse av arbeidstakere

Det er hovedsakelig to nasjonaliteter som skiller seg ut som omhandlet med kriminalitet og som opplyser å jobbe som matleveringsbud. De kommer ofte i følge med en eller flere "hjelpere" eller tilretteleggere.

Et fellestrekk er at de fremviser arbeidskontrakter som blir ansett som fiktive. De er svært like i utforming og innhold, noe som indikerer at dette er organisert. Mye tyder på at mange av arbeidstakerne blir utnyttet av tilretteleggere.

Flere av de kontrollerte personene oppgir de samme bostedsadressene. I mange tilfeller erfarer politiet og andre kontrollmyndigheter at dette ikke er reelle bostedsadresser. Dette er i flere tilfeller adresser tilknyttet personer som er omhandlet med utnyttelse av sårbare grupper og gjør at vi kan knytte de utenlandske arbeiderne til konkrete

tilretteleggere og organiserte kriminelle nettverk.

De utenlandske arbeiderne som kommer til Norge får opprettet bankkonti. De får dermed en identitet og conti i Norge som potensielt kan benyttes av andre. I mange tilfeller mistenker vi at de relativt raskt returnerer til hjemlandet, men at tilretteleggerne benytter d-nummeret deres for å legge til rette for særlig ulovlig arbeid og skatteunndragelse.

Knytninger til annen kriminalitet

Flere av de kontrollerte matleveringsbudene er omhandlet med ulike former for vinningskriminalitet, som butiktktyverier. Aktører fra de samme nettverkene knyttes også til salg av skrapmetall og omtales som typisk mobile vinningskriminelle. Volumet er betydelig. Mye tyder på at også dette organiseres av tilretteleggere.

Jobber svart og unndrar store midler velferdsstaten

Det ble i 2024 utbetalt over 90 millioner kroner i lønn fra matleveringstjenester til 348 utenlandske arbeidere av samme nasjonalitet. Kun et fåtall av de innbetalte merverdiavgift til Skatteetaten i samme periode. Vi mistenker derfor at det det foregår betydelig svart arbeid i bransjen, og at velferdsstaten unndras betydelige summer årlig.